

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

การศึกษาการประเมินมูลค่านันทนาการของโครงการพัฒนาออยตุง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ได้มีวัตถุประสงค์หลักสองประการคือ วิเคราะห์สมการอุปสงค์ของการท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาออยตุง เพื่อเป็นข้อมูลเชิงวิชาการในการศึกษาเส้นอุปสงค์ของการท่องเที่ยวด้านนันทนาการ และสองสามารถประเมินมูลค่าคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้านนันทนาการของโครงการพัฒนาออยตุง เพื่อเป็นประโยชน์แก่ภาครัฐและภาคเอกชนนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนงานในการจัดการสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ของโครงการพัฒนาออยตุง และสามารถนำไปประยุกต์เพื่อเปรียบเทียบกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะใกล้เคียงกันโดยวิธีการส่งผ่านผลประโยชน์

สำหรับกรอบแนวคิดทางทฤษฎีด้านเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 3 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ แนวคิดการวัดมูลค่าสิ่งแวดล้อม และวิธีการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการพัฒนาออยตุงซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งที่มีลักษณะกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลาย อีกทั้งมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ตั้งใกล้เมืองและมีผู้มาเยือนหนาแน่น จึงจำเป็นต้องทำการควบคุมดูแลกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อให้อยู่ในขอบเขตที่สภาพแวดล้อมจะรองรับได้ซึ่งสามารถระทำการควบคุมดูแลได้หลายวิธี เช่น การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติด้วยวิธีการจัดการหลายรูปแบบ หรือการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ใช้ ดังนั้น ระเบียบวิธีวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้แบบจำลองของต้นทุนการท่องเที่ยวแบบส่วนบุคคล ตามแบบสถานที่เดียว โดยแบบจำลองนี้จะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละคนกับต้นทุนในการเดินทางท่องเที่ยว และตัวแปรทางด้านลักษณะเศรษฐกิจและสังคม เพื่อหาสมการอุปสงค์ของการท่องเที่ยวที่เหมาะสมที่สุดของโครงการพัฒนาออยตุง จากนั้นนำสมการอุปสงค์ดังกล่าวมาประเมินมูลค่าคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้านนันทนาการของโครงการพัฒนาออยตุง

จากการประมวลผลตามแบบจำลองต้นทุนการท่องเที่ยวแบบส่วนบุคคล พบว่า รูปแบบสมการอุปสงค์ของการท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาคอยดุงที่เหมาะสมที่สุดอยู่ในรูปแบบสมการล็อกคู่ เนื่องจากเมื่อได้เปรียบเทียบกับค่า R^2 แล้วพบว่ารูปแบบสมการล็อกคู่มีค่า R^2 สูงสุด โดยมีตัวแปรอิสระคือ ตัวแปรต้นทุนที่คิดเฉพาะค่าเดินทาง และตัวแปรทางด้านลักษณะเศรษฐกิจและสังคม 4 ตัวแปรได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพบุคคล และความต้องการที่จะกลับมาเที่ยวอีก และจากการทดสอบทางสถิติแล้ว ปรากฏว่า ยอมรับข้อสมมติฐานที่ว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนครั้งที่มาเที่ยวขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปรสามารถอธิบายอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนครั้งที่มาเที่ยวโครงการพัฒนาคอยดุงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อธิบายได้ว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉพาะค่าเดินทางเท่านั้นอันได้แก่ ค่าน้ำมัน ค่าโดยสารจากต้นทางถึงสถานที่ท่องเที่ยว มีผลเชิงลบกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนครั้งของการมาท่องเที่ยวค่อนข้างสูงเพราะจากค่า t-statistic ที่ค่อนข้างมาก และเมื่อพิจารณาค่า t-statistic ของตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้แก่ เพศ และสถานภาพบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนครั้งที่มาเที่ยวโครงการพัฒนาคอยดุงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงของอายุ และความต้องการที่จะกลับมาเที่ยวอีก มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนครั้งที่มาเที่ยวโครงการพัฒนาคอยดุงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กล่าวคือ อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนครั้งที่มาเที่ยวโครงการพัฒนาคอยดุงขึ้นอยู่กับอัตราการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเฉพาะค่าเดินทางท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ไม่ขึ้นอยู่กับต้นทุนการท่องเที่ยวที่คิดรวมค่าเสียโอกาสของเวลาอาจเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่นิยมมาเที่ยวในวันหยุดจึงไม่ได้คำนึงถึงค่าเสียโอกาสของเวลา แต่จะคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่เห็นเป็นรูปธรรม เช่น ค่าน้ำมันรถ ค่าโดยสาร เป็นต้น ส่วนลักษณะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยวชาวไทยนั้นพบว่านักท่องเที่ยวเพศหญิงและมีสถานภาพบุคคลที่สมรสแล้วจะมีผลทางลบต่ออัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนครั้งของการมาท่องเที่ยว สำหรับอายุของนักท่องเที่ยวพบว่าถ้าอัตราการเปลี่ยนแปลงของอายุของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจะทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนครั้งที่มาเที่ยวโครงการพัฒนาคอยดุงเพิ่มขึ้นด้วย สาเหตุน่าจะเป็นเพราะว่าโครงการพัฒนาคอยดุงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจเชิงศิลปวัฒนธรรมและเชิงธรรมชาติที่สวยงามจึงเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่น่าสนใจและเหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวที่อยู่ในวัยสูงอายุเมื่อเทียบกับอายุเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่มาโครงการพัฒนาคอยดุงจึงส่งผลทำให้การมาเที่ยวโครงการพัฒนาคอยดุงมากขึ้นเรื่อยๆ และความต้องการที่จะกลับมาเที่ยวโครงการพัฒนาคอยดุงอีกครั้งก็มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนครั้งของการมาท่องเที่ยวเช่นกันซึ่ง

สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อศักยภาพที่ดีของสถานที่ท่องเที่ยวในโครงการพัฒนาออยคอง

ดังนั้น เมื่อได้สมการอุปสงค์ของการท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาออยคองที่ดีที่สุดแล้ว สามารถคำนวณมูลค่าทางเศรษฐกิจของโครงการพัฒนาออยคองได้ ดังนี้ มูลค่าส่วนเกินของผู้บริโภคต่อคน เท่ากับ 466.86 บาทต่อคน และจากการคำนวณจำนวนครั้งของการมาเที่ยวที่โครงการพัฒนาออยคองโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.64 ครั้งต่อปีทำให้ได้มูลค่าส่วนเกินของผู้บริโภคต่อการมาแต่ละครั้ง เท่ากับ 284.67 บาทต่อครั้ง ดังนั้น มูลค่านันทนาการของโครงการพัฒนาออยคองเท่ากับ 208.68 ล้านบาท และเนื่องจากจำนวนพื้นที่ทั้งหมดของโครงการพัฒนาออยคองมีเท่ากับ 93,515 ไร่ จึงได้มูลค่านันทนาการของโครงการพัฒนาออยคองต่อพื้นที่เท่ากับ 2,231.52 บาทต่อไร่

สำหรับการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของโครงการพัฒนาออยคองที่ระยะเวลาต่อเนื่องไป 15 ปี โดยที่มูลค่านันทนาการมีการปรับค่าความอ่อนไหวของโครงการพัฒนาออยคองตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อัตราคิดลดและอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว จึงกำหนดให้อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาโครงการพัฒนาออยคองในแต่ละปีประมาณร้อยละ 6 ต่อปี และสำหรับอัตราคิดลดจะคำนวณ ณ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2545 ทั้ง 3 ระดับ คือ จะใช้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์โดยเฉลี่ยซึ่งเท่ากับร้อยละ 1.50 ได้มูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 4,252 ล้านบาท และถ้าในอนาคตอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจึงใช้อัตราคิดลดเท่ากับร้อยละ 2.00 ได้มูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 4,073 ล้านบาท โดยมูลค่าปัจจุบันที่ลดลงก็เสมือนต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมเช่นกันเพราะภาระในการรองรับนักท่องเที่ยวของสภาพแวดล้อมในโครงการก็จะลดลง และถ้าในอนาคตอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์มีแนวโน้มลดลงจึงใช้อัตราคิดลดเท่ากับร้อยละ 1.00 ได้มูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 4,442 ล้านบาท ซึ่งมูลค่าปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นนี้ก็เสมือนต้นทุนสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นเช่นกันเพราะภาระในการรองรับนักท่องเที่ยวของสิ่งแวดล้อมในโครงการก็จะเพิ่มขึ้นตามมา ดังนั้นผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการท่องเที่ยวก็จะเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากในการบริหารจัดการแผนพัฒนาระยะที่ 3 ของโครงการนี้ ต้องทำอย่างรอบคอบและคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของโครงการพัฒนาออยคองเป็นสำคัญ

จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าการศึกษาครั้งนี้จะทำการประเมินมูลค่านันทนาการของโครงการพัฒนาออยคองที่เป็นมูลค่าที่คิดเฉพาะมูลค่าจากการใช้ประโยชน์โดยตรงของประชาชนในฐานะผู้บริโภคที่ได้จากสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่มูลค่านันทนาการของโครงการพัฒนาออยคองก็มีมูลค่าค่อนข้างสูงสามารถบ่งชี้ได้ว่าคุณค่าของสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวในโครงการพัฒนาออยคองนั้นมีคุณค่าประโยชน์ควรค่าที่จะต้องอนุรักษ์และพัฒนาอย่างรอบคอบมากยิ่งขึ้น อีกทั้งมูลค่าที่ได้เหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายรูปแบบ อาทิเช่น การนำมูลค่านันทนาการ ไปเปรียบ

เทียบกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะนันทนาการใกล้เคียงกันเช่น คอยแม่สรอง ภูชี้ฟ้า เป็นต้น โดยวิธีการส่งผ่านผลประโยชน์ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในวิธีประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมทางด้านเศรษฐศาสตร์ หรือสามารถนำไปใช้ในเรื่องการวิเคราะห์และประเมินโครงการโดยวิธีการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ได้เหล่านี้จะเป็นต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมจึงเปรียบเสมือนต้นทุนของโครงการเช่นกัน

6.2 ข้อจำกัดของการศึกษา

6.2.1 การศึกษาครั้งนี้ได้ประเมินเฉพาะมูลค่าจากการใช้ประโยชน์โดยตรงของนักท่องเที่ยวเท่านั้น ซึ่งยังไม่ได้รวมมูลค่าจากการใช้ประโยชน์โดยทางอ้อม จึงอาจทำให้มูลค่าต่างๆ ทางเศรษฐกิจที่ได้นี้อาจจะต่ำกว่าความเป็นจริงอยู่บ้าง

6.2.2 วิธีการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมโดยวิธีต้นทุนการท่องเที่ยวเป็นวิธีการที่ต้องใช้ระยะเวลาและงบประมาณค่าใช้จ่ายค่อนข้างมาก

6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

6.3.1 การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้วิธีต้นทุนการท่องเที่ยวเพื่อประเมินมูลค่านันทนาการของโครงการพัฒนาอุทยานฯ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรนำรูปแบบวิธีการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมที่สามารถศึกษาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นตามมา และรูปแบบวิธีการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมที่สามารถประเมินมูลค่าจากการใช้ประโยชน์โดยทางอ้อมของโครงการพัฒนาอุทยานฯ ในด้านต่างๆ

6.3.2 การศึกษาครั้งนี้ใช้เฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรนำกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อจะได้มูลค่าสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น